

БОРИС ДЕМКІВ – ТВОРЧА НАТУРА І ОСОБИСТІТЬ**Пристапа Юстина,**

студентка I-го року навчання,
історичного факультету
Тернопільського національного
педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка
e-mail: yprystupa15@gmail.com

Науковий керівник: **Іван Зуляк,**
доктор історичних наук, професор,
кафедра історії України, археології
та спеціальних галузей історичних наук,
Тернопільського національного
педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка

Борис Демків – видатний український поет, публіцист та перекладач, член Спілки письменників та Спілки журналістів України. Визнаний своїми творчими здібностями і отримав декілька престижних літературних нагород: Тернопільську обласну літературну премію імені Степана Будного та літературно-мистецьку премію імені Братів Лепких. Його поезія та інші літературні твори залишили значний вплив на українську культуру. З іменем Б. Демківа пов'язана ціла епоха в розвитку літератури Тернопілля. Він вважав, що «...митцем, поетом роблять людину не почесні звання, високі нагороди, членства в різних престижних спілках, а душевне багатство і любо, коли розмовляєш з людиною не з висоти своєї посади, а на відстані серця» [1, с. 4].

Б. Демків народився 20 липня 1936 р. у м. Тернополі в робітничій сім'ї. Його освіта розпочалася в Тернопільській середній школі № 1, згодом навчався в школі робітничої молоді. Борис Олійник вважав, що це місто було йому не просто дорогим, а його всесвітом, душею [2]. Закінчив факультет журналістики Львівського державного університету ім. І. Франка. Активно працював у сфері культури, освіти та журналістики. Очолював літературне об'єднання «Сонячні кларнети» у редакції обласної молодіжної газети «Ровесник», що свідчило про його вплив на молодіжну культурну сферу. Після цього працював завідувачем літературною частиною обласного музично-драматичного театру імені Т. Г. Шевченка. Очолював відділ літератури та мистецтва журналу «Тернопіль», газети «Русалка Дністрова», один із фундаторів Тернопільської обласної організації Спілки письменників України, голова

творчого об'єднання поетів, що свідчило про його значний внесок у літературне та культурне життя регіону [3].

Поетичним дебютом молодого літератора стала колективна збірка «Яблуневий цвіт», що вийшла у видавництві «Каменярь» (Львів) 1960 р. У 1962 р. в Одесі відбулася Перша творча нарада молодих поетів, на яку було запрошено і Б. Демківа. Керував нарадою уславлений Павло Тичина. Саме з його уст почув поет першу високу професійну оцінку своїх творів. Згодом його вірші опублікували у збірнику учасників семінару-наради «Щасливої дороги», передмову до якої написав Максим Рильський. Декілька рядків присвятив співець й Б. Демківу [4].

Основна частина творчості Б. Демківа – поета-традиціоналіста, виражалася тяжінням до літературного неокласицизму. У своїх віршах він висловлював глибокі почуття, роздуми про життя, природу, любов, віру, патріотизм. Його вірші опубліковані у відомих українських та зарубіжних літературних виданнях, а також включені до збірок і антологій. Він був лауреатом численних літературних премій та визнаним членом літературної спільноти. Творчість Б. Демківа відзначалася багатством і різноманіттям жанрів, глибиною почуттів і відданістю мистецтву [5].

Б. Демків також був відомий своєю доброзичливістю та здатністю надихати та підтримувати молоді таланти. Перебуваючи на посаді керівника клубу творчої молоді «Сонячні кларнети» при обласній молодіжній газеті «Ровесник», він відігравав ключову роль у відкритті літературного шляху для багатьох молодих письменників у регіоні. Його підтримка та настанови стали дорогоцінними вказівниками для тих, хто мріяв про літературне визнання та розвиток свого таланту. Через його стимулюючу діяльність багато обдарованих молодих людей знайшли собі шлях у світ літератури та мистецтва [6]. Про це згадував й Ігор Фарина [7].

Б. Демківа визнавали своїм наставником і джерелом натхнення такі відомі тернопільські літератори, як О. Герман, Б. Мельничук, О. Кушнір, Г. Костів-Гуска, С. Галябарда, В. Махно, а також численні інші талановиті представники літературного світу регіону. Їхні відгуки підтверджують не лише вплив Б. Демківа на творчий розвиток молодих літераторів, але й його значущість як ментора та провідника в світі слова та мистецтва. Він відзначався вмінням допомагати розвивати потенціал кожного із своїх підопічних і сприяти їхньому успіхові в літературній сфері. «Треба було бачити як ретельно він аналізував твори початківців, які детальні й точні поради (усні та письмові) щодо роботи над словом давав молодим. То була справжня школа майстерності! І якби не ця загалом марудна й маловдячна робота, то власний творчий доробок Бориса Демківа був би, без сумніву, значно більшим. Та він розумів свою високу місію

найавторитетнішого поета Тернопілля, свій обов'язок перед майбутнім – і давав дорогу в світ літератури щоразу новим учням...» [6].

Б. Демків – автор низки ліричних пісень на музику О. Білаша, О. Германа, А. Горчинського, Б. Климчука, М. Облещука, В. Подуфалого, В. Сороки та ін. Перекладач творів з болгарської (Н. Вацпаров, І. Давидков, С. Данчев, Е. Жечков), польської (Ю. Словацький, А. Міцкевич, С. Яблонська та інші), естонської та інших літератур. Окремі вірші Б. Демківа перекладено болгарською і польською мовами. Успішно виступав як прозаїк та публіцист у жанрах нарису, новели, статті, есе, памфлету [6]. Ольга Шаф вважала, що Б. Демків також звертався до жанру оди [8, с. 70].

Поетичні збірки «Суворі ніжність» (1965 р.), «Символи» (1968 р.), «Червоне мовчання» (1973 р.), «Крило зорі» (1976 р.), «Древо життя» (1982 р.), «Поезії» (вибране, 1986 р.), «Ораторія лісу» (1986 р.), «Залишаю для вас» (посмертна збірка, 2004 р.). Автор декількох десятків пісень на музику різних авторів. Пісня «Квіти ромена» – шлягер 1960–1970-х рр., платівка вийшла мільйонним тиражем, мала світову славу, звучала на просторах Канади і США, Європи й Австралії, була переможницею міжнародних фестивалів у Польщі, Болгарії, Чехії [5]. Б. Олійник вважав його одним з найкращих поетів не лише Галичини, а й усієї країни [2]. Тим не менше, Б. Демків, попри беззаперечний талант лірика, не вирвався за рамці поета провінції. І це дивно, бо майже всі його книжки виходили в Києві, розпочинаючи з першої «Суворі ніжність» (1965 р.). Єдине поетичне вибране теж вийшло в Києві (1986 р.) [9].

Письменник Володимир Барна на сторінках «Високого замку» згадував про те, що під час навчання студенти Львівського державного університету ім. І. Франка подали до студентської газети декілька віршів з «Червоного мовчання» Б. Демківа. Однак випуск заборонили і секретар обкому партії кричав: «Яке це ще «Червоне мовчання» може бути?! Як це розуміти?!»... І тільки через десяток років... збагнув я глибину назви його «Червоного мовчання» і що саме нею Борис Демків хотів сказати читачам ще у сімдесяті роки» [6].

Ніколи не намагався бути політиком. Вважав, що «політикани дбають про свої високі місця під сонцем», а «поезія і віра в Бога дбають про збереження людської душі». «Кожен для України повинен робити те, що він вміє робити найкраще», – сповідуючи лінію Бориса Харчука: «Я письменник, моя справа писати». І, коли запитували його про прожиті роки відповідав, що звичайно, хотілось би щось й по-іншому, краще зробити, але вік – це «...чим вище, тим більше сонця, і знаєш, що ти йдеш до Вічності...» [6].

Б. Демків залишив читачеві поетичну формулу пошуку: сенсу буття і призначення людини на землі, дороги до себе і до Бога, усвідомлення себе серед людей і людини у собі, ціни слова і значення його для нації...

Загалом усього того, що він шукав і, знайшовши, пропускав через своє серце. У цьому він наслідує найкращі традиції української літератури, починаючи ще від Сковороди. У збірці поета є глибоко філософські вірші, кожен з яких, за словами редактора книги В. Барни, «промовляє уже з вічності таким боєм, що, видається, кожне слово запеклося чорним кольором крові». Книга складається з чотирьох розділів: «Стріла сльози», «Восьме коло», «Реанімація любові», «Тінь мадонни Літта». Відкриває збірку поезія «Повернення блудного сина». Цей твір є своєрідним монологом поета про його задуми та прагнення. Коли читаємо вірш, складається враження, що поет писав уже із потойбічного життя, аби довести, що він не покинув нас, «Щоб повернутись / Зреченим апостолом / Від свого неба – / До свого народу». Ліричний герой вболіває за людей, сприймаючи чужий біль як власний. Відомий літературознавець Петро Сорока написав: «Поет дивиться на світ крізь призму сльози, усвідомлюючи усю його трагічність». Вірш «Жила людина» розкриває тему людської самотності. Автор підводить читача до думки, що самотним можна почувати себе не тільки в пустелі чи на безлюдному острові, а й у гомінкому місті, і це, вочевидь, найстрашніший вид самоти. Адже дуже тяжко бути «неначе / й на своєму місці, / Від грішних / відокремившись / зол», але разом з тим жити «наче Робінзон, / У велелюднім, / велешумнім місті». Автор роздумує над сенсом життя, доводячи, що самотня людина – це завжди внутрішній вигнанець, їй немає прихистку і спокою на світі, ні в чому вона не знаходить надії та віради. Таку людину поет називає «емігрантом на рідній землі», «сиротою при своїм народі». Митець зазначає, що вона у нещасті наче сліпне, не лише не бачить краси світу, а й нічого не чує: «Для неї не співали / навіть птиці...». Існування такої людини стає безцільним, безрадісним і позбавленим будь-якого сенсу. Таке життя страшніше смерті і тому питання, яким завершується вірш, звучить риторично: «Жила людина, / А чи не жила?». Основним художнім засобом, який розкриває провідний мотив твору, є порівняння. Поет порівнює людину із Робінзоном, емігрантом, фараоном. Але чи є сенс у такому існуванні? Відповідь залишається за читачем [4].

23 серпня 2011 р. на будинку, де довгий час проживав Б. Демків, відкрито меморіальну дошку (Тернопіль, вул. Родини Барвінських, 12). 28 серпня 2011 р. – на Алеї зірок у Тернополі вмонтовано бронзову плиту з його іменем [6].

Висновки. Б. Демків – це особистість, яка відзначалася яскравою творчою натурою та неповторним характером. Він відомий своїм внеском у культурне, освітнє та журналістське життя. Як керівник клубу творчої молоді «Сонячні кларнети» та редактор обласної молодіжної газети «Ровесник». Здобув популярність як завідувач літературною частиною

Тернопільського обласного музично-драматичного театру імені Т. Г. Шевченка та голова творчого об'єднання поетів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Демків Б. Він не називає себе поетом. *Молодь України*. 1 вересня 1998. № 104 (13710). С. 4.
2. Шот М. З любов'ю та пам'яттю. «Він підсвідомо працював на своє безсмертя». URL: <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/vin-pidsvidomo-pracyuvav-na-svoje-bezsmertya/> (дата звернення: 01.04.2024).
3. Демків Борис. URL: <https://tobm.org.ua/demkiv-borys/> (дата звернення: 01.04.2024).
4. Починок Ю. Поетичні майстерні. Критика. URL: <https://maysterni.com/user.php?id=3523&t=2&sf=1> (дата звернення: 01.04.2024).
5. Бібліотека віршів. Збірник віршів українських класиків та поетів сучасності. URL: <https://library-poems.com/virshi/borys-demkiv> (дата звернення: 01.04.2024).
6. Тернопільщина: регіональний інформаційний портал. Демків Борис Миколайович. URL: <https://irp.te.ua/demkiv-borys-my-kolajovy-ch/> (дата звернення: 01.04.2024).
7. Фарина І. «Сонячні кларнети» Бориса Демківа. URL: <https://zolotarektoral.te.ua/> (дата звернення: 01.04.2024).
8. Шаф О. Еволюція жанрів української лірики рубежу ХХ–ХХІ століть: навч. посібник. К.: ВЦ «Просвіта», 2012. 272 с.
9. Поет провінції Борис Демків. URL: <https://hvilya.com/news/culture/poet-provintsiyi-borys-demkiv.html> (дата звернення: 01.04.2024).